

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В УНІВЕРСИТЕТІ

The article deals with the problem of teachers' training specificity at high school as a factor in their professional and creative self-realization.

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями.. Система освіти й виховання - головне джерело множення інтелектуального й культурного потенціалу суспільства. Ключове положення в цій системі займає викладач, який визначає прогрес загальноосвітньої, середньої спеціальної й вищої школи, тому його професійне формування, становлення й діяльність становлять пріоритетний напрямок у теорії й практиці освіти.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Теоретичною основою є теоретична база й науковий апарат, розроблені в дослідженнях учених із специфіки підготовки педагогічних кадрів із університетською освітою (Є. П. Білозерцев, В. А. Кан-Калик, В. В. Краєвський, Н. В. Кульміна, З. Н. Курлянд, Н. І. Мешков, Л. С. Нечепоренко, Г. Д. Нікандров, Г. І. Саранцев, А. В. Троцько); із проблем формування основ педагогічного професіоналізму в студентів університету (Т. І. Руднєва, В. М. Антипова, А. Я. Арет); з питань розвитку особистісних якостей і педагогічної спрямованості студентів як майбутніх педагогів (І. А. Зязюн, В. О. Сластьонін, М. Є. Воробйов, Б. Т. Лихачов, Н. Ф. Тализіна).

Мета тез - зробити системний аналіз проблеми підготовки педагогічних кадрів із університетською освітою.

Виклад основного матеріалу дослідження... Успіх освітнього процесу за всіх часів багато в чому залежав від освіченості, рівня ерудиції й загальної культури, професійної майстерності педагога. Відповідність сучасного вчителя-фахівця найважливішим вимогам є відмітною рисою університетської підготовки педагогічних кадрів. Університети як навчальні заклади, які підготовляють викладачів, завжди відігравали виняткову роль у системі народної освіти, і особлива увага приділялася саме якості професійної підготовки університетського студентства, яке за всіх часів являлося "золотим фондом" викладацьких кадрів для школи.

Головна складність університетської підготовки педагогічних кадрів полягає в тім, що університет - це педагогічна система, що має багатоцільове призначення, і навчання вчителів ведеться в умовах подвійної (наукова або педагогічна діяльність), а на деяких факультетах і потрібний (наукова, виробнича й педагогічна діяльність) орієнтації. Звідси й зафіксоване в ряді досліджень зниження первісного рівня педагогічної спрямованості студентів університету, а також слабка професійна стійкість його випускників. Навчання в університеті, де студент має можливість вступити в безпосередній контакт із ученим викладачем і розділяє його інтерес і систематизований аналіз предмета, припускає формування, в основному, наукової спрямованості в студентів, приділяючи недостатньо увагу педагогічним навичкам.

Загальнонаукова, фундаментальна підготовка в більшості університетів ведеться, на жаль, на шкоду психолого-педагогічній, але, проте, вважається головним достоїнством університетів. Не представляє сумніву той факт, що загальнонаукова підготовка становить основу підготовки в університеті будь-якого фахівця. Але разом з тим, випускникам деяких факультетів привласнюється подвійна кваліфікація, яка передбачає їхню наступну діяльність у якості як фахівців обраної галузі науки, так і її викладачів. Не можна забувати, що основними споживачами професійних кадрів із числа випускників всіх педагогічних спеціальностей університету є загальноосвітні школи, а тому високий рівень науково-теоретичної підготовки тут не може

компенсувати недолік психолого-педагогічних знань і вмінь. Очевидно, що в особистості вчителя стають цінними не тільки глибокі знання як такі, але й вміння їх передати наступним поколінням, досягаючи тим самим потрібного виховного результату.

Університет як особлива педагогічна система забезпечує глибоку теоретичну підготовку випускників до майбутньої науково-практичної й педагогічної діяльності. Щоб забезпечити динамізм, рухливість у підготовці педагогічних кадрів, необхідно уточнити цілі педагогічної освіти, її зміст, методика й технологію, відповідно з тенденціями, які визначають розвиток загальної освіти, і принципами її випередження. У структурі цілей і завдань підготовки фахівців-педагогів у вузі можна виділити інваріантну складову, пов'язану із цілями й завданнями забезпечення педагогічного процесу як такого, і варіативну - коригувальну, що відбиває вплив на даний процес конкретно-історичних факторів (політичних, ідеологічних, економічних і ін.). Інваріантна складова являє собою своєрідне "ядро" педагогічного процесу, яке виражає його вищий, незмінний зміст, пов'язаний із забезпеченням відтворення суспільства, шляхом передачі навичок і розкриття творчого потенціалу учнів. Даний фактор характеризується стабільністю, наступністю між поколіннями основних педагогічних принципів, орієнтацією педагогічного процесу на вищі гуманістичні цінності. Друга група факторів спрямована на гармонізацію форм підготовки педагогічних кадрів з реальними умовами відтворення суспільства; вони виконують адаптивну функцію, набувають визначену систему на вирішення принципів завдань, які стоять перед суспільством у той або інший момент його розвитку з обліком його реальних можливостей і глобальних цілей.

Сучасний учитель загальноосвітньої школи часто є неспроможним йти в ногу з часом - підвищувати ефективність своєї праці, слідкувати за новітніми досягненнями й педагогічним досвідом. Його знання і кваліфікація швидше є відповідними до колишніх умов викладання, а не майбутніх. Як наслідок, випускники педагогічних навчальних закладів часто роблять різні педагогічні помилки, часом несвідомо.

Критичний аналіз практики підготовки педагогічних кадрів і рівня їхньої професійної готовності свідчить про необхідність кардинальних змін. За даними анкетування 28,7% опитаних молодих учителів загальноосвітніх та спеціалізованих шкіл м. Кривого Рогу зі стажем роботи менш 3-х років упевнені в успішності своєї професійної діяльності. Тільки 6,9% без проблем увімкнулися в самостійну педагогічну роботу. Більша частина з опитаних молодих учителів були критично настроєні щодо їхньої підготовки до професійної діяльності. 55% - вказують на розбіжність між теоретичними знаннями отриманими в університеті, і тими практичними, які необхідні в школі. 78% молодих учителів указали на свою невідповідність до педагогічної діяльності, до виховної роботи з дітьми; 59,9% - до навчальної роботи, з урахуванням тих вимог, які суспільство пред'являє до сучасної школи. Вивчення й аналіз роботи молодих починаючих учителів дозволяють говорити не тільки про недолік професійно-педагогічних знань і вмінь, але й про низький рівень активності професійної позиції й творчого стилю їхньої діяльності.

Тому у зазначеному вище контексті відповідну підготовку кадрів бажано було б спрямовувати на розв'язання певних завдань: оновлення змісту та навчально-методичного забезпечення підготовки й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, що забезпечить їхню методологічну підготовку; розробка нових технологій підготовки й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, що відображає рівень розвитку сучасних фундаментальних і прикладних наук, диференціацію та індивідуалізацію навчання.

Висновки... На сучасному етапі розвитку освітньої системи існує ряд значних недоліків в університетській педагогічній освіті. По-перше, в університетах недостатньо часу приділяється на вивчення дисциплін психолого-педагогічного курсу, а також у студентів не вистачає практичних умінь і навичок через малу кількість педагогічної практики протягом навчального процесу. По-друге, викладання більшості наукових дисциплін ведеться не відповідно до їх застосування в наступному

викладанні навчальних предметів у загальноосвітній школі. По-третє, дотепер ще не повністю розроблений цілісний підхід до основних парадигм університетської педагогічної освіти: не визначені загальні цілі й завдання, централізовано не погоджено зміст педагогічної освіти в університеті, не вироблені загальні форми й методи навчання педагогіці. Тому проблема концепції університетської педагогічної освіти залишається досить актуальною й гострою в сучасній педагогічній теорії й практиці. У зв'язку із цим, поліпшення підготовки педагогічних кадрів в університеті повинне бути спрямоване на постійний зріст якості професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя, на формування необхідних для викладацької діяльності особистісних якостей, а також на створення умов для розвитку педагогічної спрямованості й професійної готовності.